

Kuch - bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган 2000 йил 18 март, шанба Баҳоси сотувда эркин нархда № 23 (7218)

Ватан, Истиқлол мадҳидан иборат бўлган "Офарин" — йилнинг энг яхши ижодкори республика танлови ниҳоясига етди. Танлов голиблари, табиийки, аллақачон ўз санъатларию бетиним ижодий изланишлари билан халқимизга танилган, эл оғзига тушган инсонлар бўлди. Улар орасида "Маърифат" нинг жамоатчи фотомухбири Равил ака Альбековнинг ҳам бор.

Ўзбекистон ёзувчилар ва бастокорлари уюшмалари, "Ўзбекнаво" гастрол-концерт

бирлашмаси, ОАВни демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси, "Тасвирий ойина" ижодий уюшмалари томонидан ўтказилган танлов мамлакат ижтимоий-маънавий ҳаётида муҳим воқеа бўлгани шубҳасиз. Тақдирлаш маросими тафсилотлари билан 2-бетда танишасиз.

Юқорида Сиз кўриб турган «Завқ» деб номланган сурат-лавҳа муаллифи ҳам совриндор — Р.Албековдир.

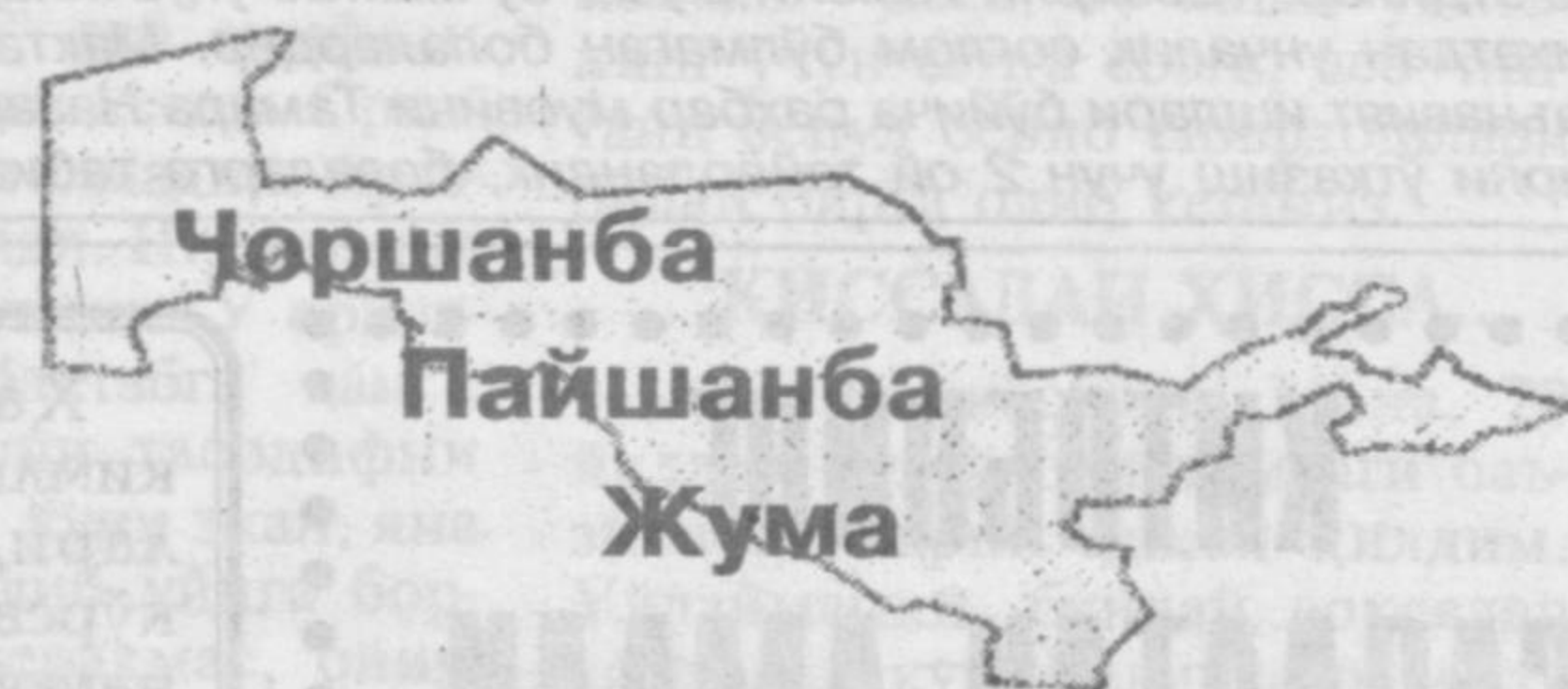
ФАРМОН

Бахшичилик санъатини янада ривожлантириш, миллий кадриятларимизни эъозлаш ва ўзбек халқ оғзаки ижодиётини кенг тарғиб этишдаги, уз ижоди ва ижрочилик фаолияти билан халқимизни, айниқса, фарғани қўп минг йиллик маданиятимиз сарчашма ва баҳраманд қилишдаги салмоқли ҳиссалари ҳам, Ўзбекистон истиклоли ва шон-шарафини улуглаш йулида Ўзбекистон Республикаси фуқароларини рағбатлантириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикаси халқ бахшиси" фахрий унвонини белгилаш тўғрисида"ги Фармони чиқди.

МУКОФОТ

Юқорида таъкидланган хизматлари учун Болтаев Шоберди (Бойсун туманидаги 37-мактаб ўқитувчиси), Бозоров Жумабой (Шуманай тумани маданият бўлими ходими) ва Қурбонназаров Абдулла (Хива шаҳар маданият уйи "Достон" ансамбли бадий раҳбари) Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонида биноан "Ўзбекистон Республикаси халқ бахшиси" фахрий унвони билан тақдирланди.

СЎНГГИ УЧ КУН МУЖДАЛАРИ

ҚАРОР

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Тарихий шахслар номидаги ва бошқа мукофотларни таъсис этишни тартибга солиш тўғрисида"ги қарори қабул қилинди. Унда кейинги йилларда мамлакатимизда улуг аждоғларимизнинг тарихий меросини урганиш, буюк алломалар номини адабийлаштириш борасида амалга оширилаётган эзгу ишларнинг ижтимоий-сиёсий ва маънавий-маърифий моҳияти етарли даражада англаб етилмасдан ҳокимликлар, айрим идора ва ташкилотлар томонидан тарихий шахслар номида ва бошқа турли мукофотлар таъсис этиш ҳоллари рўй бераётгани таъкидланган.

Қарорда улуг аждоғларимизнинг муътабар номларини уларнинг тарихий ва миллий аҳамиятини муайян бир ҳудуд доирасида чекланиб қолишига ҳамда ушбу мукофотларнинг рағбатлантирувчи моҳиятининг бузилишига, майдалашиб кетишига сабаб бўлаётган шундай ҳолатларнинг олдини олиш бўйича чора-тадбирлар белгиланган.

ҚУТЛОВЛАР

Республикаимиз Президенти Ислам Каримов ҳамда халқимиз номига муборак шодиёна — Қурбон ҳайити ҳамда «Наврўз» умумхалқ байрами муносабати билан дунё давлатлари раҳбарлари ҳамда халқаро ташкилотлардан самимий тилаклар ва ниятлар битилган мактублар келиб турибди.

«Бугунги ишни эртага кўйинг» хижолат бўлиб қолмайсиз

3-бет

МЕНМОНХОНА

НАВРЎЗ — ТИРИКЛИК РАМЗИ

5-бет

Севинч бағишлайсан кексаю ёшга, Наврўзжон бу йилги келишинг бошқа

8—9-бетлар

XX асрнинг энг муҳим 100 воқеаси

12-бет

СЕВИНЧ БАҒИШЛАЙСАН КЕКСАЮ ЕШГА,

СОҒЛОМ АВЛОД

Боболарим умр бўйи дуо қилганда,
Юртга тинчлик,
Элга соғлик тилаб келганлар.
Йигитлари жумард бўлиб тулпор минганда,
Дуоларим ижобати шу деб билганлар.
Билганлари,
Кураш тушиб, улоқ чопганлар
Сор бургутни елкаларга кундириб олиб,
Момоларим тандир тула патир ёпганлар.
Неваралар хивич отда
юрган жар солиб.
Келинлар хуш кўргани рост
ўсма, сурмани,
Даласидан бараканинг
нури уфурган.
Бу тупроққа боққанлар бор
қанча суқлиб,
Бу тупроққа оёқ босган
неча куфуртан.
Доро дедик,
Чингиз дедик, шохли Искандар
Ковурғасин синганини
билмайин кетди.
Ўтган...
Ўтган... ҳасратларни эсласак агар.
Кўл кўтарган
қарғиш тегиб
бошига етди,
Дарё деймиз,
изин топар қадимги ирмоқ,

Кум кўчади,
Кўл кўчади,
эл кўчмас асло.
Боболарнинг изларидан кетмадик йирик,
Боболарнинг руҳи тирик,
руҳ ўчмас асло.
Ёмғир ўтди,
Дуллар ўтди, тупроқ, йўл қолди,
Не ёвқурлар келди-кетди,
қилди фолчилик.
Ўзбекистон бугун қуёш эшикни қоқди.
Ўзбекона бир сўз айтдик,
энди ёлчидик.
Ёлчидик биз таққослар кўп,
чарчамас ёдим,
Юрт тинч бўлса,
Эл соғ бўлса, шудир катта шон.
Сен тоғинга буйлашиб ўс,
соғлом авлодим.
Сарбонингдир,
Хизр бува айлаган ўғлон.
Қолиб кетсин
чанг-тузонда эски ҳасратлар,
Қолиб кетсин куйиб-битган,
куйгинди ғамлар.
Бу заминга бош урмаган
не-не ҳазратлар.
Бу заминнинг сувин ичган не-не одамлар.
Сафар БАРНОЕВ

ТОМА-ТОМА КЎЛ
БЎЛУР

Мен бу воқеани Жиззах вилояти Галлаорол тумани Наврўз қишлоғининг "Соҳибкор" жамоа хўжалигида уз ҳисобидан бошланғич мактаб қурган азамат инсон, болажон муаллим Бердимурод Авазовдан эшитганман.

"Бобомиз улуғ одам булганлар. Кукламда тугилган. Шунинг учун номлари Наврўз деб қўйилган экан. Бобом ёшлиқларидан боғ-роғлар қилишни севган. Лекин сув масаласи жуда танқис бўлганлиги, қишлоқ тепаликка жойлашгани учун одамлар сувсиз қийналишар эканлар. Бобом тепаликнинг қоқ ўртасидан ариқ қазиб, қишлоққа сув чиқаришга аҳд қилибдилар. Бу иш осон эмаслигини ҳам тушуниб, узларига ухшаш болаларни тўплабдилар.

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳийм, деб ишга киришибдилар. Куп ойлар, йиллар утибди. Болалар ўсиб, йигитча бўлишибди. Улар тинмай ариқ қазиб, охири қишлоққа сув чиқарибдилар. Тез орада қишлоқ аҳли экинзор, боғлар барпо этиб, ҳамма жой обод бўлибди. Ариқ қазиган азаматларни кўкларига кутарибдилар. Бу булган Наврўзбекка лан қарабдилар. Йил-жуда обод бўлиб кетиб-сайиб, болаларига:

— Болаларим, эсингизда бўлсин, ҳар томчи сувни асло исроф қилманглар, сув об-ҳаёт, уни доимо эъзозланг!

Тома-тома кўл бўлар,

Томмай қолса, чўл бўлар, — дебди.

Наврўз бобо оламдан ўтибди. Фарзандлари ва қишлоқ аҳолиси бобонинг доно насиҳатларига амал қилишибди. Шунинг учун ҳам қишлоқни Наврўз деб аташибди. Қишлоқ аҳли сув чиқарганлар ҳақида қўшиқлар, дostonлар тўқишибди:

Тошни ёриб ариқ қилган эй, йигитлар,

Халқим деб жон куйдирган шунқорлар.

Файратлисиз ҳам доносиз, эй, ўғлонлар,

Мўл-кўл сувни олиб келган, азаматлар.

Наврўз бола бошлаган иш хайридир,

Дўстлари ҳам ишбилармон, тадбирлидир.

Ариқ қазиб сув чиқариш осон эмас,

Бу ишларни халқимиз ҳеч унутмас.

Қўшиқ, дostonлар ҳанузгача Наврўз қишлоғида ва бошқа жойларда куйланиб, мард йигитлар эсланиб келинмоқда.

Бердимурод ака Наврўз боболари бошлаган ишни давом эттириб, катта боғ-роғлар барпо этиб, эл-юрт таҳсинига сазовор бўлган муаллим. Мактаб биносини қуриш осон иш эмас, лекин чин и сон Бердимурод ака ўз маблагига мактаб қурганлигини халқ унутмайди.

Бердимурод ака ҳақида ҳам қўшиқ дostonлар тўқилмоқда:

Маърифатни эъзозлаган доно йигит,

Болаларни жондан севган эр йигит,

Мактаб қуриб ҳоримаган жон йигит,

Таъзим сизга, олқиш сизга мард йигит.

Малика ҲАКИМОВА,
Ижтимоий йўналишдаги Республика махсус
гимназиясининг 10-синф ўқувчиси

КЎКСИМДАГИ
ТОШ

Нега мунча зилсан,
кўксимдаги тош,

Нега муаллақсан,
чўкмайсан, нега?

Энди мен қайлардан
излайман бардош,

Қирқ йиллик хотирга
чиқдинг-ку эга?

Қайданам сен бунда
айладинг макон

Симиллаб силқийди, жон
ришталарим.

Оҳ, бу жон сувларим,
тополмай имкон,

Тўлдириб юборар кўз
пушталарим.

Нега мунча зилсан,
кўксимдаги тош...

***

Тақдир сенга беҳад кўрк,
чирой бермиш,

Ўзгаларга юлдуз, сенга
ой бермиш.

Нишонни беҳато урсин
деб атай

Кўзларинг устига бир
жуфт ёй бермиш.

Мен-ку, кетмоқдаман
йўқсил бир жойга,

Нечундир ёлборгим
келади ойга.

Билмайман не учун, не
сабаб, не тонг

Бандалар бўлдим мен
қўшалоқ ёйга.

Чопқир хаёлларим, сен
томон етмас,

Узатсам, кўлларим беимкон,
етмас.

Минг жоним бўлсайди,
этардим нисор,

Ахир икки ёйга битта жон
етмас.

Матлуба ҒАФУРОВА,
Бахмал туманидаги
30-мактаб ўқитувчиси

НАВРЎЗ...

Дала-ю, қир-адир ям-яшил гилам,
Гулдек руҳсор очиб, яшнайдим олам,
Қайта тугилгандек ҳар жон, ҳар одам,
Минг йиллар ўтдию ўлмади Наврўз,
Ўзбекининг қалбида сўнмади Наврўз.

Қозонда қайнади ажиб сумалак,
Қизлар сочларида толбарг, жамалак,
Осмонда товланар заррин камалак,
Ерга қут-барака улашди Наврўз,
Юртга бу тантана ярашди Наврўз.

Даврада шўк-лапар, ялла, тановар,
Рақсга қувнаб тушар барча баробар,
Бу кун ҳар бир аёл ўзгача-лобар,
Сербўёқ жозиба бахш этди Наврўз,
Завқу шавқ, мусиқа бахш этди Наврўз.

Абдужаббор ОБИДОВ,
Кибернетика институти докторанти

***
Наврўз келаётир азиз одамлар!
Турфа гўзалликлар авжида бугун.
Наврўз келаётир кутлуг қадамла
Табиат яшнайдим, чехралар гулгун.
Уйқусираб турган момо чинор ҳам
Чунон безанибди келинчақ сой ҳам
Паришон сочларин ёйиб мажнунтол
Зангор кўйлагини кийибди дарҳол.
Тунда ой хуснига маҳлиё сой ҳам
Атрофига солмиш яшил поёндоз.
Самодаги ўрқач-ўрқач булут ҳам
Кўёшдан бекиниб тўкади кўз ёш.
Бу ажиб манзара хуснига мафтун
Табиат яратган жамики жонзот.
Баланд тут устида лайлак ҳам беун
Халқимнинг қалбига биттади фусун.
Наврўз келаётир, азиз одамлар!

Гулсара БОЗОРОВА,
Нишон туманидаги
20-мактаб ўқитувчиси

ШОИРНИ ЭСЛАБ

Ўрик гуллаганда ҳар баҳор келиб,
Бот-бот ашғорлардан бахтинг излайман.
Жисми-жоним нуқул тутқунда қолиб,
Рухан тоғ-тошларда чашманг излайман.
Уша қорли тоғлар сен куйлагандек
Ҳар саҳар интиқиб қуёшни кутар.
Нуридийдасини қучиб олгандек,
Ҳар тонгда у билан юз-кўз ўпишар.
Ювар, бири Аму, бири Сир бўлиб
Уша икки дарё унинг сочини,
Йиллар губоридан қатронлар қолиб
Ҳамон безаб турар боғлар қошини.
Уша сен куйлаган, сен севган элнинг
Эзгу орзулари чарх урар кўкда.
Ардоқлаган уша кўзинг, қароғинг
Боғу эрамларда жавоҳир якка.
Яна хазон бўлди ўрик гуллари,
Афсус-надомат-ла ийглайдим қалбим.
Шунча ҳам қисқа му умринг йўллари,
Яна ашғорингдан тасалли топдим.

Жалил РОЗИҚОВ,
молия институти ўқитувчиси

НАВРУЗ ЖОН БУ ЙИЛГИ КЕЛИШИНИГ БОШҚА

Комилжон боғчасидан энди-гина келувди, кучадаги уртокларининг чақирган овозлари эшитилиб қолди.

—Комил! Тез чиқ! Боққа бирамиз. Полапон ушлагани, полапон...

Комилжон онасининг “қуй болам” деганига қарамай, уртокларининг орқасидан чопди. Уларга қушилиб, ёрдамчи хўжаликнинг олма боғига кирди. Қулларида узун-узун таёқ-

жонининг ёнида утирган Комилжон мақтанишга тушди

—Ада-чи, ада, мен бугун боққа бориб полапон олиб келдим. Мана бунча, — у иккала қўлининг панжаларини ёзиб курсатди. — тумшуклари сап-сарик, курсатайми?..

—Қани-қани, олиб келчи?

Комилжон утирган жойидан сакраб турди-да, ичкари уйга, полапонларни боягина қўйган жойига чопиб кетди. Уйга кириб қўйган жойга эгилди, эгилди-ю, митти юрак-

ухлаб қолди. Тушида узи тутиб олиб келган полапонларини кўрди. Улар катта булишиб осмонда уйнаб учиб юришарди. Ана улар, ие, улар узига қараб учиб келишяпти. Уларича алланималар деб чугурлашшади. Йук, йук, улар чугурлашмаяпти, аксинча одамларга ухшаб гапиришяпти. Сузлари аниқ эшитилияпти: “Ана, ана полапон безориси ухлаб ётибди”, “Айни вақтида келибмиз”, “Адабини берамиз”...

Кейин ҳаммалари унинг устига учиб келишгач, бирданга узига ёпирилишди. Бири оёғидан, бири қўлидан, хуллас ҳаммаси аҳиллик билан уни ердан кутаришиб, кимсасиз бушлиқ - қоронғулик томон кутарилишди. Жуда баландга кутарилишди. Кейин бири-бири билан маслаҳат қилгандай, бирдан ерга ташлаб юборишди. У дод солишга ҳам улгурмай чарх-палакдай айланаб ерга туша бошлади. Ана, Ер... У Ерга тушди-ю...

Кузини очса, полда ётибди. Хайрият тушим экан”, — деди узи-га узи. Шу-шу у қўш инларини бузмайди, полапонларга озор бермайди. Ин бузаётган, полапон олаётган болаларни курса, бу ишларнинг оқибати ёмон булишини эринмай тушунтиради.

Ҳамидулла МУРОДОВ,
Чирчиқ шаҳридаги
1-ижтимоий-иқтисод лицейи
ўқитувчиси

ПОЛАПОНЛАР

Воқеа

чалар билан дарахтлардаги инларни тушириб, эндигина темирканот булган қўшчаларни бир жойга тушлашди. Кейин уртада тенг бўлиб олишди. Комилжонга ҳам унта полапон теги. Ҳаммаси бугунги ишларидан мамнун уй-уйларига тарқалишди. Комилжон олиб келган полапонларини кароват остига бекитди. Ҳатто акасига ҳам курсатмади. Бирдан курсатиб ҳаммаларини қойил қолдирмоқчи бўлди-да!

Кечки овқат пайтида ҳаммалари йигилиб утиришганда ада-

часидан алланима чирсиллаб узилгандай бўлди. Полапонлар қўйилган жойида йук! Урнида бир неча узук-юлук қанотчалар ётарди. У қайтиб чиқди-да, остонада тухтади.

—Полапонларим... йук-ку! — деганча йиғлаб юборди.

—Аттанг... Чакки булибди, углим, қўшчаларингни мушук еб кетибди-да. Инларида тураверганда ҳеч нарса қилмасди уларга, аттанг!

Комилжон то ўрнига кириб ётгунча хомуш утирди. Ҳатто телевизорда берилган мультфильм ҳам унинг кўнглини очолмади. Уринга ётганида эса полапонлар кўз олдига келаверди. Ниҳоятда уйлаб-уйлаб

ЁМҒИР

Ёмғир менинг синглим, овунчоғимсан,
Кўнглимга ҳокимсан, руҳи поким сан,
Мен ҳаммани севдим, ҳеч ким севмади,
Сен онам бермаган кўз мунчоғимсан.

Ёмғир шивиринган шеъримни топдим,
Топдим, йўқотганим, ҳаловатимни.
Ёмғир муҳаббатим, меҳримсан ёмғир,
Сен худого етказ тиловатимни.

Ёмғир ўксик дилман, сирдошим ўзинг,
Мен охир билмадим, қадрим, шаънимни,
Қимлардир кўнглимни ўлдириб кетди,
Қимлар эса сотди номим, қадримни.
Ёмғир ўксик дилман...

Шарифа МУРОДЖОН қизи

ИЛТИЖО

«Соғлом авлод йили»га бағишланади

Фарзанд бунёд бўлди,
Кўрди оламни.
Дунё ҳам кутлади
Жажжи одамни.

Аммо у биғиллар
Ҳеч тиним билмай,
Доя ҳай-ҳайини
Ҳеч писанд қилмай.

Бу не ҳол? Нечун кўл,
Оёғин силтар.
Оламни кўрдику
Яна не истар?

Балки у жаҳонни
Этмоқда даво,
Балки ўйлар дунё
Фоний, бевафо.

Унинг бир камлиги
Хаёл олдиму?
Буюклар тақдири
Ташвиш солдиму?

Жажжи инсон тинмас
Энтикар, йиғлар,
Не сабаб, не асрор?
Ўз багрин тиглар.

Кўзига нам келмас
Этар муножот.
Талабин англолмас,
Билолмас бир зот.

Балким чирмаб олди
Уни бир хаёл,
Митти дил тугунин
Турфа хил савол.

— Замона шодмикан
Ҳозирги ондан,
Ё афсус этгайми
Янги меҳмондан.

Дилдан ризомикан
Ота-она ҳам,
Ё юрак тубида
Чўк канми алам.

Кўз очган бу дунё
Бўлмасмикан ёт,
Умр қандай ўтар
Андуҳдами, шод?

Хаёт бўронида
Бўлмасми увол,
Аччиқ тотармикан,
Ёхуд ширин бол?

Балки Искандардек
Бўлиб жаҳонгир,
Ёр юзин силкитиб
Титратиб зир-зир.

Охир ўтмасмикан
Кўл очик нолон,
Сўнги маконидан
Келмай ном-нишон.

Тақдир булутлари
Солмасму соя,
Барвақт қуламасму
Падардек қоя.

Онасин меҳрига
Қониб тўярму,
Ё ташвиш тигила
Кўксин ўярму?

Устоз дуосидан
Топарму ривож,
Ё охир кўз ёшдан
Тўларми хирож?

Эригач қор каби
Изсиз қолурму,
Вале яхши деган
Унвон олурму?

Этурми фарзанддек
Юрт бурчин адо,
Ёхуд ёт элларда
Бўлурму гадо?

Кўша қарирмикан
Қўшгани билан,
Ё барвақт бирига
Ботурми тикан.

Йиғлар жажжи инсон,
Тинмайин бўзлар.
Унсин ўз ўзига
Хаёлан бўзлар.

— Бўла олурманми
Эл-юртга ўғлон,
Фарҳод, Алпомишдек
Кўрқмас паҳлавон.

Ё бефарқ беташвиш
Бир жонзот тоиф.
Ё бедор, исёнкор
Абдулла Ориф.

Ё лойиқ бўлмасман
Инсон номига,
Нафс деб илиниб
Иблис домига.

Жўралар бобида
Бўлмасми камим,
Ё ғаним бўлурму
Жон дўст деганим.

Номардга қолмасму
Энг оғир оним,
Ҳасад булғамасму
Обрўйим, шоним.

Иймонли бўлурму
Ўғил ва қизим.
Муносиб босгайми
Қолдирган изим,

Дафъатан у тиниб
Йиғидан бир он,
Қўлларин кўтарди
Мовий кўк томон.

Умидли жовдираб
Недир кўзлади,
Айлаб у илтижо
Сассиз сўзлади,

— Нени манглаймга
Битмишдир холик,
Бўлсам бас эл ичра
Назарга лойиқ,

Шукур ДАДАШ

ТЕНГ БАЛЛ ТўПЛАГАНЛАР ҚАЙТА СИНОВГА ҚўЙИЛАДИ

Умумтаълим фанлари бўйича 2000 йил олимпиадасининг якунловчи, Республика босқичида иштирок этадиган ўқувчиларнинг танловини юқори савияда ўтказиш ҳозирдаги олимпиада ташкилий қўмитаси олдида турган асосий вазифалардан биридир. Шу боис бу йил ҳам ҳар галгидек Олимпиаданинг республика босқичини юқори савияда ўтказиш мақсадида республика Таълим маркази ишчи гуруҳи томонидан бир қанча тадбирлар ишлаб чиқилди. Чунончи, олимпиаданинг вилоят босқичи тестлари ва ғолиб ўқувчиларнинг амалий иш натижалари махсус эксперт гуруҳлари томонидан ўрганилди ва уларнинг мазмуни ўтган йилдаги тестлар мазмунидан юқорилиги аниқланди. Шунингдек, вилоятларда олимпиада ғолибларига республика босқичи учун тайёрланишларида услубий ёрдам уюштирилди. Компьютерда тест ўтказувчи ускунавий дастурдан фойдаланиш ҳамда ўтган йилдаги республика олимпиада босқичида тушган тестлар билан ўқувчи ва ўқитувчи (репетитор)лар таништирилди.

Олимпиаданинг республика босқичи ўқувчиларга маълум бўлган S_TEST ускунавий дастур асосида IBM русумли компьютерда ўтказилади. Шундай бўлса-да, биз яна бир бор қўлланиладиган ускунавий дастурдан қандай фойдаланиш ва ўқувчилар нималарга аҳамият беришлари кераклигини қисқача тушунтириб ўтишни лозим деб топдик.

Ўқувчи тест топширишга кириши олдида 1 дан 14 гача рақамлар ёзилган карточкалардан бирини танлайди ва танлаган карточкасидаги рақамли компьютерга ўтиради. Тестлар ҳар бир ўқувчи компьютерига ускунавий дастур асосида ўқитувчи иш жойидан тармоқ орқали юборилади.

Ўқувчи компьютерида қуйидаги кўринишдаги ахборот чиқади:

ФАМИЛИЯ И.Ш.	
ШИФР	
ЎҚИТИШ ТИЛИ	
ТЕСТ	

[•] Танланг

Ўқувчилар ҳар бир берилган қатордаги сўровга жавоб беришлари керак. Бунинг учун юқорига ва пастга "стрелка" клавишлари ёрдамида керакли сўров танланади ва "Enter" клавиши босилади. "Фамилия И.Ш." сўровига кирилл алифбосида ўқувчилар фамилиясини тўлиқ, исмининг эса фақат бош ҳарфини киритадилар.

"Шифр" лотин алифбосида киритилади. Шифр 5 та белгидан иборат бўлиб, биринчи иккитаси фанни билдирувчи ҳарфлар ва кейинги учтаси компьютер (станция) тартиб рақами. Масалан, информатика фанидан 4-компьютерда ўтирган иштирокчи шифри ip004 бўлади (ip-информатика, 004-компьютер тартиб рақами).

"Olimpiada - 2000"

Қуйидаги жадвалда эса олимпиада ўтадиган барча фанларнинг шифр белгилари келтирилган:

ФАН	ШИФР
Она тили ва адабиёти	ON
Ўзбек тили ва адабиёти (рус гуруҳларида)	UZ
Рус тили ва адабиёти (ўзбек гуруҳларида)	RU
Рус тили ва адабиёти (рус гуруҳларида)	RL
Тарих	IS
Қозоқ тили ва адабиёти	QT
Тожиқ тили ва адабиёти	TL
Инглиз тили	EN
Немис тили	NE

ФАН	ШИФР
Физика	FI
Математика	MA
Биология	BI
Химия	XI
География	GE
Информатика	IN
Ҳуқуқшунослик	PR
Француз тили	FR
Чизмачилик	CR

"Ўқитиш тили" сўровига, барча иштирокчилар бир тилда тест топширса TXT, акс ҳолда, ўзбек тилида тест топширувчилар UZB, рус тилида топширувчилар эса RUS деб ёзадилар.

Ҳамма сўровларга жавоб берилгач, ТЕСТ кўрсатмасига ўтиб, <Enter> клавиши босилади. Экранда тест саволлари қуйидаги кўринишда ҳосил бўлади. Экрандаги тест саволи жавоблардан қалин чизиқча билан, жавоблар эса бир-биридан маълум оралик

билан ажралиб туради. Масалан,

ИНФОРМАТИКА	1-САВОЛ	2:29:59
Савол матни		
>>>1<<<		
1-жавоб		
2-жавоб		
3-жавоб		
4-жавоб		
5-жавоб		

Биринчи жавоб устида махсус кўринишдаги юргич қўйилган бўлиб, уни клавиатуранинг ўнг томонида жойлашган пастга ва юқорига стрелка клавишлари ёрдамида танланган жавобга олиб келиб <Enter> клавиши босилади. Экранда кейинги савол намоён бўлади. Ихтиёрий саволдан олдинги ёки кейинги саволга ўтиш мумкин. Бунинг учун ўнгга ёки чапга стрелкали клавишларни босиш лозим. Охириги 50-саволдан кейин яна экранга биринчи савол чиқади.

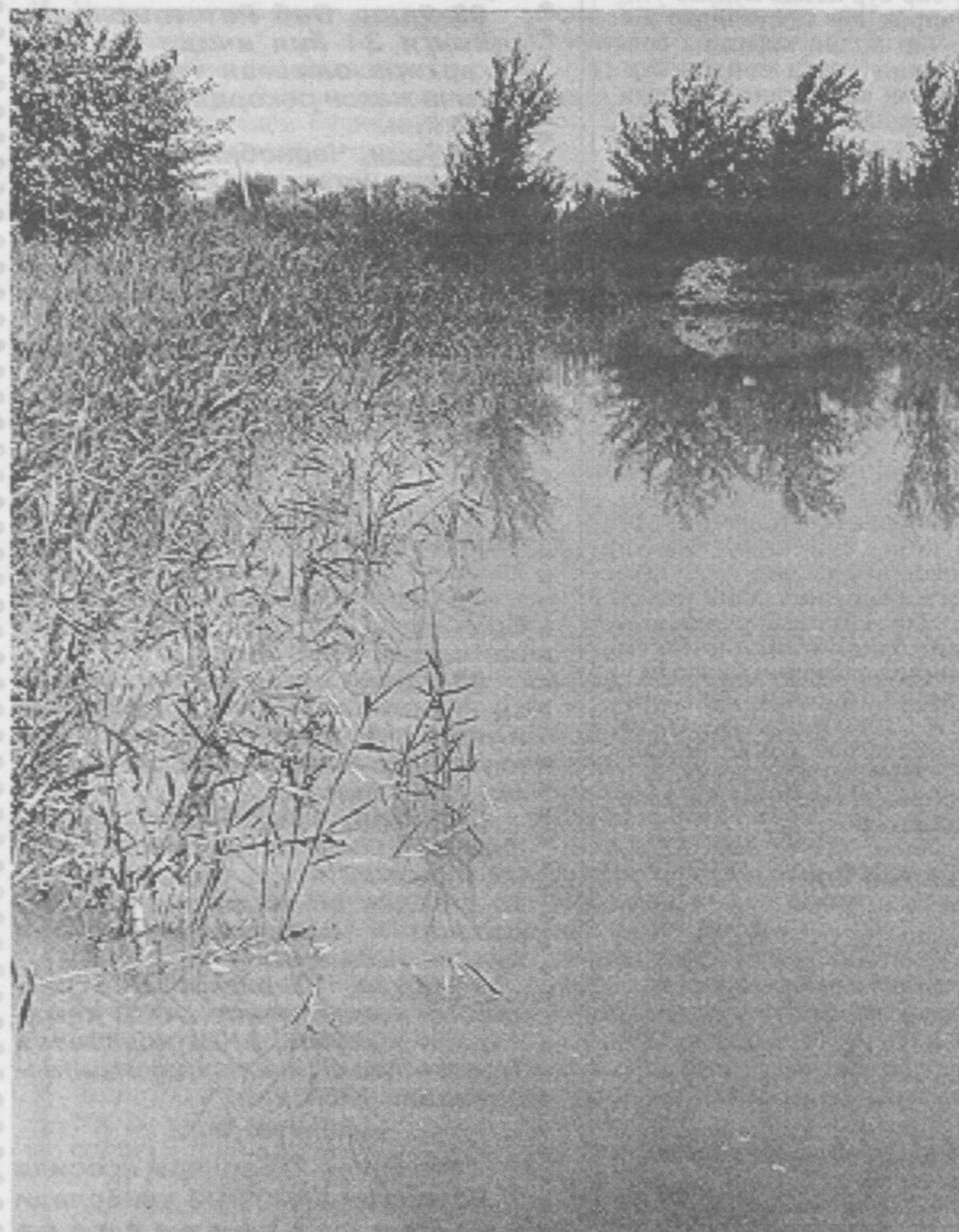
Баъзи саволларнинг жавоби учта ёки тўртта бўлиб, қолган жавоблар "_____ " каби белгиланган бўлиши мумкин.

Умумий белгиланган вақт тугагунча тестни қайта-қайта кўриб чиқиш имконияти мавжуд. Ҳали жавоб берилмаган саволларда савол билан жавобларни ажратиб турувчи чизиқ оч яшил рангда, жавоб берилган саволларда эса қизил рангда бўлади. Жавоб берилган саволни қайта кўрганда "юргич" аввал танланган жавобни кўрсатиб туради. Тестни якунлаш учун клавиатуранинг чап томонида жойлашган "Sift" ва "ESC" клавишлари биргаликда босилади ва экранда ўқувчининг фамилияси ҳамда тўплаган бали ва тўғри жавоблар сони чиқади.

Олимпиада ғолиблари Низомга мувофиқ 76 ва ундан юқори балл тўплаган ўқувчилар орасидан аниқланади. Агар ғолибларни аниқлашда баллар тенг бўлиб қолса, тенг баллилар яна қайта синовга қўйилади ва ғолиб топиладиган Низом шартлари асосида давом эттирилади.

Азиз ўқувчилар! Республика босқичида ҳаммангизга омад ёр бўлишини тилаб қоламиз.

Б.БОЛТАЕВ,
РТМ информатика ва ахборот банки бўлими бошлиғи
М.МАҲКАМОВ,
бўлим бошлиғи муовини

Маълумки, инсон ҳаёти-ни умуман Она-табиатсиз тасаввур этиб бўлмайди. Масалан, битта ўсимликни олиб қарайдиган бўлсак, у саноат учун хомашё, бутун жонзот учун озиқ-овқат ва кислород манбаи. Маълумотларга қараганда, бир туп дарахт тўрт кишига етарли даражада кислород ишлаб чиқарар экан.

Шаҳар ва қишлоқларимизни боғ-роғларга буркаш, ўсимлик турларини кўпайтириш, инсон соғлиги учун қайғуришнинг бир манбаидир. Бундай хайрли ишда Ўзбекистон ФА Ботаника институти олимлари 1999 йил республикамизнинг флорасига бағишланган биринчи "ҚИЗИЛ КИТОБ"ни яратдилар. Китобга 301 та ўсимлик тури киритилган. Бу ҳам инсон саломатлиги йўлида яшил дўстларимизнинг қадрига етишдир.

Бундан ташқари, кейинги йилларда шаҳару қишлоқларда ҳам оқар сувларининг ифлосланиши, атмосфера ҳавосининг турли чиқиндилар билан заҳарланиши,

ўсимлик турларининг камайиб кетиши — буларнинг барчаси табиат гултожи, олий мавжудот каби таъриф-тавсифлар билан улуғланган Инсон фаолияти таъсири натижасида рўй бераётган ҳодисалардир.

Мана, бунга бир мисол. Масалан, Тошкент шаҳрида ва

АРИҚҚА АХЛАТ ТАШЛАМАНГ!

унинг туманларида ахлатлар ташлаш учун махсус жойлар ажратилиб, контейнерлар қўйилди. Айрим жойларга, аммо ачинарли аҳволни кўриш мумкин. Афсуски айрим шаҳарликлар бунга тўла амал қилмаяпти. Билибми, билмайми озодаликка, Она-табиатга, шаҳар кўрकिга путур етказаяпти. «Бирники мингга, мингники туманга» деганларидек, уйдан, ҳовлидан чиққан ахлатларни контейнерларга ташламасдан, ариқларга ёхур

Ekologiya va biz

кўп қаватли уйлар олдида, йўлакларга ташлаб кетишмоқда. Бу нақадар хунук ҳолат ҳисобланади.

Шу сатрларни ёзаётиб, Олмонияда сафарда бўлган журналист ўртоғимнинг хотиралари ёдимга тушди. Немислар кўча ва йўлларга, ариқларга ахлат, чиқинди ташламас экан. Агар бирор-та маст ёки фаросатсиз одам ўзига кераксиз нарсани кўчага ташласа, у ҳамманинг нафратига дучор бўлиб, катта миқдорда жарима тўлар экан.

Бундай кўнгилсиз ҳолатларнинг олдини олиш учун ўзимизни ўраб турган муҳитга, Она-табиатга меҳр ва мурувват кўрсатайлик. Бу йил Соғлом авлод йили деб эълон қилинди. Зеро, шаҳар экологиясини яхшилашга ўз ҳиссамизни қўшсак, бу ҳам савоб. Фарзандларимиз, келажак авлодимиз соф бўлсин десангиз, Она-табиатга бефарқ бўлмайлик.

Насриддин БОТИРОВ

«ҚУЁШ ҚАЛДИРҒОЧНИ, ҚАЛДИРҒОЧ БУЛУТНИ ЧАҚИРДИ...»

Пойтахтимизнинг Шайхонтохур туманидаги 497-болалар боғчасида ўзгача ҳозирлик билан қарши олинмоқда. Дилбандлар бугунги “Ассалом Наврўз!” тантанасига янги — оҳорли либосларда, қўлларидан гуллар билан ташриф буюришган. Кенг ва ёруғ хона ранг-баранг гуллар ва шарлар, кўзни қувнатувчи сўзаналар билан байрамона безатилган.

Шодиёна бегубор қалблар иштирокида “Ўзбекистон гулзор” вальси билан бошланди. Сўнгра жажжи ўғил-қизларда табиатта меҳр уйғотишга оид сахна кўриниши намойиш қилинди.

Баҳорой кўклам чечаклари — Бинафша, Бойчечак, Лола, Чучмома, Қоқиғул билан меҳмонга келадилар. Улар “Баҳор” вальсига рақс тушадилар. Шу пайт Аямажиз келиб, совуқ бошланиб кетди. Кетидан Бўрон кириб келди. Ҳамма ёққа баҳорий тароват таратаётган гуллар дарҳол сўлий бошлади. Болажонлар хафа, нима қилишни билмай Қуёшни ёрдамга чақирдилар. Қуёш қалдирғочни, қалдирғоч булутни чақирди. Булут эса ёмғирни олиб келди. Бироз ёмғир ёққач, гулларга жон кира бошлади. Хурсанд бўлган болакайлар “Гулларим” кўшигини баралла куйладилар. Шунингдек, наврўз, сумалак ҳақида ҳамда Ўзбекистон ва онахонларни мадҳ этувчи шеърлар, шўх рақслар ижро этдилар.

Дилбар ХҲЖАЕВА

Суратларда: “Ассалом Наврўз!” байрам тантанасидан лавҳалар акс эттирилган.

Равиль АЛБЕКОВ олган суратлар.

Пойтахтдаги Шайхонтохур тумани “Янги шаҳар” маҳалласи оқсоқоли Муротхўжа Бурхонхўжаев ҳамда фаолларнинг савий-ҳаракати туфайли тоғмас олим, серқирра ижодкор, барчамизнинг саводимизни чиқарган “Алифбе” китобининг муаллифи Оқилхон Шарофутдинов таваллуд тоғлан куннинг 102 йиллигига бағишланган кеча ўтказилди. Унда иштирок этган олим фузалолар, шоиру адабиётшунослар Ҳамидулла Йўлдошев, Ёқутхон Раҳимова, Абдулахат Йўлчиев, шунингдек серқирра ижодкорнинг фар-

УЛУҒЛАР ЭЪЗОЗИ

зандлари, шогирдлари Оқилхон Шарофутдинов ҳақида, у кишининг халқ олдидаги хизматлари хусусига тўққинланиб гапирдилар.

Оқилхон Шарофутдинов элли қадрлаган, заҳматкаш инсон эди. Бу унинг ҳаёт йўлига ёрқин акс этган. Зеро, 1920-50 йиллар мобайнида яратган “Алифбе”, “Чиройли ёзув”, “Билим ва меҳнат” каби ўнлаб китоблари минглаб кишиларнинг дунёни танишига йўл очиб берди. Шу маънода бу ўзига хос инсон бугун миллионлаб шогирдларга эришди.

“Янги шаҳар” маҳалласи фаолларининг бу ташаббуси эса улуғ бир инсонга юксак эҳтиромдан нишондир.

Дилдора ИСОҚОВА

Биз кечқурун дўстимиз капитан Браундан денгиздаги қизиқарли саргузаштлардан сузлаб беришини илтимос қилдик. Унинг ҳикояларидан олам-олам завқ оламиз.

— Ун беш йил муқаддам Нью Йоркка қатнайдиған кемада капитан ёрдамчиси бўлиб ишлардим. Денгиз майда тўққинлар оғушида тинч ва сокин жимирлар, манзилимиз олис эди. Бир пайт капитан ёнимга келиб: — Тунда нимагадир уйқум қочиб кетди. Вужудимни қандайдир ваҳима чулғаб олди. Ички бир куч нуқул жанубга сузишга ун-

уйғонди. Атрофда унга таажжуб билан тикилиб турган нигоҳларни куриб ҳайрон қолди. Лекин юзида қурқув аломатлари сезилмасди. Бирор лаҳзадан сўнг у: — Кимсизлар? Қаердаман? Қайиғим қани? — дея саволларни дўлдай ёғдириб ташлади.

— Шу ерда, хотиржам бул. Омон қолганингда шукр қил, — жавоб қилдим мен.

— Мени бу ерга олиб келишни сиз буюрдингизми?

— Албатта мен. Булмаса чуқиб кетардинг.

— Менга қаранг, — дедил тилга кирди у. — Исмиим капитан

ВИЛЬЯМ ЖАКОБС
(Америка ёзувчиси)

ҚУТҚАРУВ

Ҳикоя

дади, — деб ҳасрат қилиб қолди. Беихтиёр жануб томон юра бошладим. Қурқувни йиғиштирдим, ахир камина кема капитаниман-а! Тонг саҳарда сувда қора шарпага дуч келдик. Унга яқинлашгач буйруқ бердим: — Кичик қайиқ экан. Ичида одам борга ухшайди. Олдига боринларчи, уликми, тирикми? Балки у ёрдамга муҳтождир.

Борсак унда уст-боши шалабо бир одам донг қотиб ухлаб ётар, гуёки сувда эмас, иссиқ тушақда ётгандек эди. У на бизнинг бақир-чақиримизни, на бошқа қайиққа ўтказганимизни сезди. Ё худо қудратингдан, уйқуси бунчалик қаттиқ кишини биринчи куриб туришим. Кемамизга олганимизда у чучиб

Вилсон. Мана шу кичик қайиқда тез сузиш буйича Нью Йоркдан Ливерпульга рекорд қуяётгандим. Сиз булсангиз... — афсуслангандек қўлларини силтади пойгачи.

— Қулингдан келган ишга уринсанг булармиди... Капитан эмиш тагин! — дея унинг гапларидан энсам қотди.

Кемадагилар эса муваффақиятсизликка учрасада жони омон қолган Вилсонга раҳмдилонга тикилиб туришарди. Денгиз мавжланиб оқар, ўз йуловчилари сонини биттага қулайтирган кемамиз шитоб билан олға интилларди.

Инглиз тилидан
Нилуфар МУХАММЕДОВА
таржимаси.

ШАРҚИЙ МУЧАЛ

Муҳаммад алайҳиссалом Наврўздан завқланган эдилар. Уларга ширинлик келтиришганда: “Бу нима”, — деб сўрадилар. “Наврўз” (неъмату), — дейишди. Шунда пайғамбаримиз: “Биз учун ҳар кун Наврўз бўлсин”, — дедилар.

Наврўз Ўрта Осиёда ва Яқин Шарқ халқларининг қадимий янги йил байрами. Қуёшнинг ҳамал буржига кириши, кеча билан кундузнинг тенг келиши ҳисобланади. Ўн икки ҳайвон номи билан аталадиган мучал йили ҳисоби ҳам 21 мартдан бошланади.

Мучал йили 12 ҳайвон номи билан аталади. Мучал йили ҳисоби дастлаб мўғул, хитой ва туркий халқлар орасида, кейинчалик Осиёнинг бошқа халқлари ўртасида тарқалган.

Мучал ҳар йили 21 мартда бошланади. Мучал йилини топиш учун кишининг туғилган йилига 9 рақами қўшилади ва чиққан йиғиндиси 12 га бўлинади, қолдиқ сон мучал йили тартиб сони.

Масалан, 5 — Балиқ ёки 7 — От... бўлади.

Масалан, одам 1930 йилда туғилган бўлса, 1) 1930+9=1939; 2) 1939:12=161, қолдиқ 7, мучал ҳисобининг 7 йилида, яъни От (Асп) йилда туғилган экан. Қуйидаги жағвалда эски мучал йили ҳозирги ҳисоб бўйича қайси йилларга тўғри келиши кўрсатилган.

1. Сичқон (Муш)	1924	1936	1948	1960	1972	1984	1996
2. Сигир (Бақар)	1925	1937	1949	1961	1973	1985	1997
3. Йўлбарс (Паланг)	1926	1938	1950	1962	1974	1986	1998
4. Қуён (Харгўш)	1927	1939	1951	1963	1975	1987	1999
5. Балиқ (Наҳанг)	1928	1940	1952	1964	1976	1988	2000
6. Илон (Мор)	1929	1941	1953	1965	1977	1989	2001
7. От (Асп)	1930	1942	1954	1966	1978	1990	2002
8. Қўй (Гўсфанд)	1931	1943	1955	1967	1979	1991	2003
9. Маймун (Ҳамдуна)	1932	1944	1956	1968	1980	1992	2004
10. Товуқ (Мурғ)	1933	1945	1957	1969	1981	1993	2005
11. Ит (Сак)	1934	1946	1958	1970	1982	1994	2006
12. Тўнғиз (Ҳўк)	1935	1947	1959	1971	1983	1995	2007

**ГУЦАЕВ АФСУС
ҚИЛАЯПТИ**

Владикавказлик мухлислар ҳам Қосимов, Деметрадзе ва Хаповнинг "Алания"ни тарк этганидан афсусдалар. Аммо, "Динамо" (Киев)га 5 миллион долларга сотилган Деметрадзе "Алания"нинг бултурги қарзларининг 60 фоизидан қутулишини таъминлаб кетди.

**УСМОНХҲАЕВ
САМАРҚАНДДА**

Муҳаммадиев, Гамбаров, Жаббаров, Тиллаев, Фомин, Бозоров қошига "Самарқанд-Динамо"нинг ҳужум чизигига Ойбек Усмонхўжаев ҳам қўшилди. Агар жароҳатлари тузалиб кетган Олег Шацкихни ҳам ҳисобга олсак, самарқандликлар бу йил барча жамоаларни бемалол "бомбардимон" қилишларига ишонч бор.

**"РОСТСЕЛЬМАШ" —
ЧЕМПИОН?!**

Ўзбекистон чемпионлари — Ширшов ва Акопянц билан бирга бу йил "Ростсельмаш" сафида Бессмертний (Украина), Баранов (Белоруссия), Смаков (Қозоғистон), Фоменко (Литва) каби ўз давлатлари чемпионлари — жами 9 чемпион тўп суради. Ажабмас, барчаси бирикиб, Россия чемпионлигини ҳам қўлга киритишса?!

**"ДИНАМО" — ЧОРАК
ФИНАЛДА?**

Бу 26 март кунги "Динамо" — "Бавария", "Русенборг", — "Реал" ўйинидан сўнг аниқ бўлади. Чемпионлар лигаси 2-босқич 5-турида киевликлар Мадридда "Қироллик клуби" билан 2:2 ўйнаб очколарини 7 тага етказиб олишди. "Реал"да ҳам охири тур олдидан шунча очко бор.

**БИРИНЧИ
ЛИГА**

Олий лигадаги каби бу йилги биринчи лигада ҳам 20 та жамоа кураш олиб боришидан хабарингиз бор. Бу мусобақада голиб чиққан бир жамоа олий лигага тўғридан-тўғри йўл олади. Иккинчи ўринни олган клуб эса Олий лигада 17-ўринни олган жамоа билан ўтиш ўйинида куч синашади. Олий лиганинг 18-, 19-, 20-ўринни олган клублари ҳам биринчи лигага тушади.

Энди эътиборингизга биринчи лигада тўп сурадиган жамоалар рўйхатини ҳавола қиламиз.

1. "Машъал" (Муборак)
2. "Шахрихон" (Шахрихон)
3. "Косонсой" (Косонсой)
4. "Шўрчи" (Шўрчи)
5. "Шўртан" (Фузор)
6. "Хива" (Хива)
7. "Роҳат" (Қибрай)
8. МХСК (Тошкент)
9. "Қува" (Қува)
10. "Цементчи" (Қувасой)
11. "Сирғали" (Тошкент)
12. "Ситора" (Бухоро)
13. "Академия" (Тошкент)
14. "Ғазалкент" (Ғазалкент)
15. "Олтин бошок" (Жомбой)
16. "Бунёд" (Навоий)
17. "Балиқчи" (Балиқчи)
18. "Хисор" (Шахрисабз)
19. "Ёшлик" (Тўрақўрғон)
20. "Олтин тола" (Косон)

ФУТБОЛ

қўшди.

Ҳозирда "Манчестер Юнайтед" нафақат футбол клуби сифатида, балки ўйинларнинг олиб кўрсатилиши ҳуқуқини сотувчи, ҳомийларни реклама қилувчи, Интернетдан самарали фойдаланувчи, ўзининг турли дўкон ва савдо марказларига эга йирик бирлашма сифатида

ҳам фаолият олиб бормоқда.

Бугун жаҳоннинг қайси бир профессионал клубига назар ташламанг, шундай ҳолатни кўрасиз. Киевнинг "Динамо"сини олайлик. Собиқ Иттифоқ парчаланганда Украина футболлари ҳам жарга кулаб бораётгандек эди гўё. Суперкубок соҳиби бўлган "Динамо"нинг ҳувиллаган

ДАРОМАД МАНБАИ

2000 йил — Sog'lom avlod yili

стадионидан бўлак ҳеч вақоси йўқ, жамоа қарзлар ботқоғига ботган эди. Бу ҳол узоқ давом этмади. Клуб президенти — Георгий Суркиснинг саъй-ҳаракатлари натижасида жамоа бизнесга қўл уриб, ўзини тиклай бошлади. Бугунга келиб, "Динамо" ҳам ўйини, ҳам маблағи билан Европа грандлари ила бемалол "панжалашадиган" даражага етди.

Ўзбекистонда-чи? Бизда аҳвол қандай?

Маълумки, ҳукуматимиз томонидан футбол клубларимиз 2000 йилгача солиқлардан озод қилинган, бунинг натижасида улар ҳам миллионер клубларга айланишлари мумкин эди. Аммо, ҳануз олий лигада тўп сураётган жамоаларнинг аксарияти иқтисодий жиҳатдан қийналади. Қийналмайдиганлари ҳам йирик ҳомийларнинг марҳамати ҳисобига кун кўрмоқда. Ўзини ўнглаб, ишни яхши йўлга қўйган клублар ҳам бор. Масалан, "Қизилқум". Зарафшонликлар ҳеч кимга қарам эмас. Ўз ҳисобида қурилиш трести, дўконлари бор. Бу эса клубнинг профессионалик сари дадил одимлаётганидан дарак беради.

Хуллас, миллионлаб мухлисларга шодлик улашувчи, завқ берувчи футбол бугун зўр даромад келтирувчи соҳа ҳам. Фақат эплаганлар учун.

2000 йил — Sog'lom avlod yili

**ОЛИЙ
ЛИГА**

Бугун мамлакатимизнинг 10 стадионидан IX миллий чемпионат байроқлари кўтарилиб, дастлабки тур ўйинлари бўлиб ўтади. Сиз кутган дамлар келди!

1-турда қуйидаги жамоалар ўзаро куч синашадилар:

- "Металлург" (Бекобод) — "Турон" (Нукус)
- "Трактор" (Тошкент) — "Хоразм" (Урганч)
- "Сўғдиёна" (Жиззах) — "Сурхон" (Термиз)
- "Гулистон" (Гулистон) — "Насаф" (Қарши)
- "Пахтакор" (Тошкент) — "Андижон" (Андижон)
- "Дўстлик" (Тошкент вил.) — "Қизилқум" (Зарафшон)
- "Кимёгар" (Чирчиқ) — "Бухоро" (Бухоро)
- "Семурғ" (Ангрен) — "Нефтчи" (Фарғона)
- "Навбахор" (Наманган) — "Зарафшон" (Навоий)
- "Темирйўлчи" (Кўкон) — "Самарқанд-Динамо" (Самарқанд)

**РОССИЯ КЛУБЛАРИ ҚАНДАЙ
КИЙИМДА МАЙДОНГА ТУШАДИ?**

Команда	Кийим	Бутси	Тўп	Ҳомий
Спартак	Adidas	Adidas	Adidas	Лукойл
Локомотив М.	Diadora	Diadora	Derbystar	Россия темир йўллари
ЦСКА	Umbro	Umbro	Select	—
Торпедо	Diadora	Diadora	Derbystar	—
Динамо	Adidas	Adidas	Adidas	Fedcom
Алания	Umbro	Adidas	Select	"Банк развития регионов"
Ростсельмаш	Umbro	Umbro	Select	—
Зенит	Adidas	Adidas	Adidas	"Газпром"
Уралан	Lotto	Lotto	Select	—
Сатурн	Lotto	Lotto	Adidas	Ehrmann
Локомотив НН	Adidas	Adidas	Adidas	Банк "Церих"
Крылья Советов	Lotto	Lotto	Select	"Сибирский алюминий"
Ротор	Adidas	Adidas	Select	—
Черноморец	Umbro	Umbro	Select	—
Анжи	Adidas	Adidas	Select	"Интеллект банк"
Факел	Adidas	Adidas	Lotto	—
			Select	

БҮЙИГА 1. Англия жамоаси. 2. Тошкентдаги спорт мажмуаси. 3. "Пахтакор — 79" Хотира турнирининг илк голиб жамоаси. 4. Камерун терма жамоаси ҳужумчиси. 5. ЖЧ — XVI да омади чопмаган бразилиялик ҳужумчи. 9. 2000 йилда миллий чемпион

**«ФУТБОЛ»
КРОССВОРДИ**

натимиз олий лигасига қабул қилинган жамоа. 10. Чили терма жамоаси ҳужумчиси ... Самарано. 12. "Навбахор" жамоасининг истеъдодли ярим ҳимоячиси. 14. Россия терма жамоаси бош мураббийси. 15. Ҳарбий унвон эмас, футболдаги жамоа етакчиси. 16. Юртимизнинг футболлари ривожланган воҳаси. 17. Германия бундеслигаси жамоаси. 18. Собиқ иттифоқнинг энг сўнги чемпиони. 20. Қозоғистон футбол жамоаси. 22. Швеция футбол жамоаси. 23. Эрон терма жамоаси ҳужумчиси ... Дайи.

ЭНИГА: 6. Италия жамоаси. 7. Африка кубоги баҳсларида иштирок этган терма жамоа. 8. 1994 йилдаги жаҳоннинг энг яхши футболчиси. 11. 60-йиллардаги "Спартак" жамоасининг капитани. 13. "Пахтакор"нинг собиқ бош мураббийи ... Иноятов. 19. 1996 - 1997 йиллардаги Ўзбекистоннинг энг яхши футболчисининг исми. 21. Ўзбекистон Олимпия терма жамоаси ҳужумчиси ... Бердиев. 22. Футбол ривожланган қитъа. 24. Россия олий лигасининг янги аъзоси. 25. Франция жамоаси.

Тузувчи: Элмурод НИШОНОВ,
Самарқанд вилояти, Нуробод туманидаги
15-ўрта мактабнинг 7"А" синф ўқувчиси

Xullas...

“ЯШАШНИ
ХОХЛАСАНГ,
КУЙЛА!”

Операция столида ётган беморнинг кўнглидан нима кечиши мумкин? Албатта, ўлим. Уни эса ҳеч ким хоҳламайди, ахир ҳаёт ширин-да.

Кишинёвлик жарроҳ Василий Волочай операцияга тайёр турган беморни ўрнидан турғизиб, қўшиқ айтишга мажбур қилди. Жарроҳ ва бемор ўз бисотларидаги бор қўшиқларни роппа-роса 40 дақиқа куйлашди. Сўнгра операция бошланди.

Бемор чол на огриқни, на қийноқни сезди. Жарроҳ ҳам чарчоқни сезгани йўқ. Бир сўз билан айтганда, кўричак операциясининг муваффақиятли чиққанига гап йўқ. Волочайча усули Молдова республикасидаги барча даволаш муассасаларида қўлланиладиган бўлди.

БЕШ ОЁҚЛИ
ҚУРБАҚА

Висконсин штатидаги университет талабалари беш оёқли қурбақани кўриб, “қотиб” қолишди. Унинг бешинчи оёғи томоғи тагида бўлиб, кўзга ғалати кўриниб турарди.

Олимларнинг тахминича, бу жонзотдаги нуқсон қишлоқ ва ўрмон хўжалигида олтингугуртдан кўп миқдорда фойдаланиш оқибатидир.

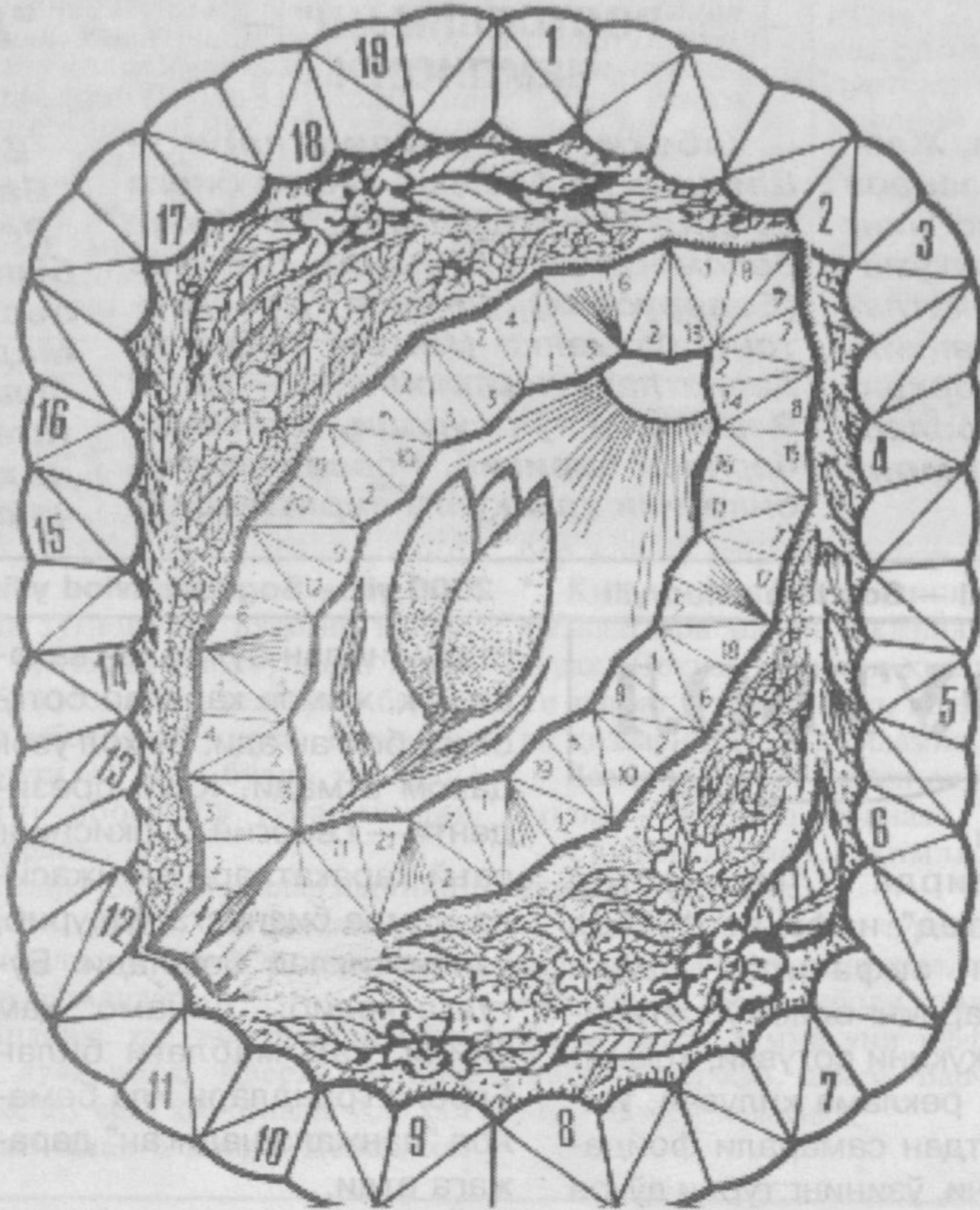
“Нэшнл уайлдлайф” журналида табиатнинг бу мўъжизаси сурати билан чоп қилинган.

ПАСПОРТ ВА
САРСОНГАРЧИЛИК

Петербурглик Денис деган йигит ички ишлар бўлими томонидан берилган паспортни олиб, хурсанд бўлмади. Аслида вояга етганлик белгиси сифатида бериладиган бу ҳужжат билан тақдирланганда ҳар кимнинг боши кўкка етиши керак.

Гап шундаки, паспорт столида ишлайдиганлар Дениснинг ҳужжатида янглишиб аёл кишининг муҳрини уриб юборишган. Уша аёл ҳам паспортини янгилаш мақсадида ушбу идора ходимларига ҳужжатини қолдирган эди.

Паспортида Денис 50 ёшдаги эркакка “уйлангани” акс этиб қолди. Жуда кўпол хато! Энди бу ҳужжат Денисни анча оворайи-сарсон қиладиган бўлди.

ana shunaqa
gaplar...

Шакл атрофида “занжир” ҳолида: 1. Қадимий баҳор айёмининг ўзига хос хусусиятилари ҳаётий тажриба асосида баён этилган “Наврўзнама” асари муаллифи бўлган ватандошимиз. 2. Вақт ўлчови бирлиги. 3. Баҳор учқичи. 4. Пардақанотли ҳашорат. 5. Чи-

рой, гўзаллик. 6. Наврўз сайлларида ўтказиладиган чавандозлик мусобақаси. 7. Баҳор таомига қўшиладиган кўкат. 8. Ёруғлик ва иссиқлик манбаи. 9. Кунчиқар томон. 10. Қуёш тикка кўтарилган пайт. 11. Сув юзининг жимир-жимир ҳаракати. 12. Сув йўли. 13. Ҳамалнинг белгиси. 14. Кўклам гули. 15.

ТОПҚИРЛИК
МАШҚИ

Галла экини. 16. Меҳнаткаш ҳашарот. 17. Ток тупини кўтариб турувчи мослама. 18. Дук-какли экин. 19. Шифобахш ҳўл мева.

МУАММОНОМА

Аввал куйида таърифланиб рақамларда ифодаланган сўзларни топиб очқични ечинг.

1. “Наврўз” халқаро жамғармаси наشري – 5,20, 13, 8, 11, 17, 22, 13.
2. Наврўз қадимдан нишонланадиган Осиё жанубидаги мамлакат – 19, 8, 1, 7.
3. Оби-ҳаёт – 3, 18, 14.
4. Гулдон, идиш – 10, 15, 16, 2.
5. Тантанали кун – 6, 2, 12, 8, 2, 5.
6. Довруқ, машхурлик – 21, 1, 7, 9.
7. Тола олинадиган экин мажмуи – 4, 18, 6.

Энди шакл япроғидаги рақамларни очқич жавобларидаги мос ҳарфлар билан алмаштириб муаммонотани ҳал этинг. Улардан шоир Назарматнинг икки мисра шеърини билиб олишга эришасиз.

Фозилжон
ОРИПОВ тузди.

Очиқ Жамият Институти — Ўзбекистон

Умумий ўрта таълим мактаблари учун “Мактаблар учун грантлар” дастурида иштирок этиш учун очиқ танлов эълон қилади

Танловда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, таълим қандай тилда олиб борилишидан қатъий назар барча умумий ўрта таълим мактаблари, гимназия ва лицейлар иштирок этишлари мумкин.

Танловнинг мақсади – анъанавий мактаблар фаолиятини ўзгартириш ва яхшилашга, шунингдек янги моделдаги мактабларни тузишга қаратилган янги ташаббусларни қўллаб-қувватлаш. Мактабларни танлаб олишда ўқувчиларнинг эҳтиёжларига қаратилган инновацион таълим, демократик мулоқот принципларига хайрихоҳлик асосий мезонлар ҳисобланади.

Танловда иштирок этиш учун куйидаги маълумотлар кўрсатилган талабнома юборилиши зарур.

1. Мактаб рақами, аниқ манзили (почта индекси билан) ва телефонлари, таълим мазмуни, мактабнинг кадрлар ва моддий таъминоти хусусида қисқача характеристика; мактаб директорининг ёки амалга оширилаётган ушбу лойиҳа раҳбарининг манзили, исми, фамилияси, отасининг исми.

2. Асосланган муаммолар, лойиҳа ғоясининг, уни амалга ошириш учун зарурий шарт-шароитлар ҳамда кўрсатилаётган аниқ натижалар баёни.

3. Лойиҳани амалга оширишнинг иш режаси.

4. Бюджет ва унинг асоси.

Талабнома ҳажми машинка ёзувида 5 варақдан ошмаслиги лозим.

Танловда сиёсат, диний ва тижорат хусусиятига эга бўлган лойиҳа ва ғоялар иштирок эта олмайди. Ҳар бир мактабдан фақат битта талабнома қабул қилинади.

Танловда иштирок этиш учун талабномалар 2000 йилнинг 15 апрелига қадар Очиқ жамият Институти — Ўзбекистонга тақдим этилиши лозим.

Кўшимча маълумот учун Очиқ Жамият Институти — Ўзбекистон координатори Гўзал Субановага мурожаат қилишингиз мумкин.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, 700031, Зарбоғ кўчаси, 31-уй.

Тел/факс: (371) 120-68-54, 152-27-41, 56-54-53, 56-51-19, 56-52-09.

E-mail: guzal@osi.freenet.uz

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими
вазирлиги, Ўзбекистон
Олий ва ўрта махсус
таълим вазирлиги, Таълим
ва фан ходимлари касаба
уюшмаси Марказий
Кўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати:
Йўлдош АҲМЕДОВ,
Жуманазар БЕКНАЗА-
РОВ, Икром БЎРИБО-
ЕВ (масъул котиб), Шу-
кур ЖОНБОЕВ, Қурбон-
бой МАТҚУРБОНОВ,
Нўмонжон РАҲИМЖО-
НОВ, Йўлдош САИД-
ЖОНОВ, Абдусамат РА-
ҲИМОВ (бош муҳаррир
ўринбосари), Ҳулкар
ТЎЙМАНОВА, Саъдулла
ҲАКИМОВ, Ўткир
ҲОШИМОВ

*Рақам ва далиллар
ҳаққонийлиги учун мақолалар
муаллифлари масъулдирлар.
Фойдаланилмаган мақолалар-
га жавоб қайтарилмайди.
«Маърифат»дан материал-
ларни кўчириб босиш таҳрири-
ят руҳсати билан амалга оши-
рилиши шарт.*

МАНЗИЛИМИЗ:

700083, Тошкент,
Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР:

масъул котиб—136-56-42,
хатлар ва оммавий ишлар
бўлими—136-54-23.

Газетани IBM

компьютерига
Абдурасул НАРМАНОВ
ва Малоҳат ТОШОВА
саҳифалади.

Навбатчилар:

Ҳулкар ТЎЙМАНОВА,
Хусан НИШОНОВ

Рўйхатдан ўтиш

тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150.
Г-197.

Тиражи 50.041
Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма
табоқ.

Офсет усулида
босилган, қоғоз
бичими А-3.

«Шарқ» нашриёт
матбаа концерни
босмаҳонаси.

Корхона манзили:
«Буюк Турон»
кўчаси 41-уй

Босишга топшириш вақти -
20.00.

Топширилди — 20.00.